

中国 KIINA

KIINA SANON JA KUVIN 4 • 2018 • 7 €

MYYTINEN KIINA

KIINA

sanoin ja kuvin 4/2018

Mari Manninen:

Pekingin ilmansaasteet ovat
maailman pahimmat
– vai ovatko sittenkään?2

Jyrki Kallio

”Kiinalainen kansakunta”10

Mikko Puustinen

Myytti kiinalaisen talouskasvun
tasaisesta riemukulusta12

Veli Rosenberg

Kiinalaisille ei voi sanoa ei
vai voiko?13

Jyrki Kallio

Kiinan ja Venäjän
ystävyyden myytti15

Veli Rosenberg

Kiinalaisen kulttuurin täydellisen
erityisyyden myytti18

Anu Niemi

Yhdellä karjahduksella:
Maallikko Pangin runoja21

*Kannen kuva: Sininen taivas Ritan-puiston yllä.
(A.Heikinheimo)*

KIINA SANOIN JA KUVIN

No 4/2018 (278) 63. vuosikerta.

Julkaisija: SUOMI-KIINA-SEURA

Toimitus:

Annika Heikinheimo, päätoimittaja

Sähköposti: toimisto@kiinaseura.fi

Osoite: Heikkiläntie 8 B 2. krs.,

00210 Helsinki

Puhelin: 045-787 77 962

Sähköposti: toimisto@kiinaseura.fi

Kotisivut: www.kiinaseura.fi

Tilaushinta: 26 EUR

Ilmoitushinnat: koko sivu 450 EUR, 1/2

sivua 240 EUR, 1/4 sivua 126 EUR, 1/3

sivua 180 EUR. Sovi väriä erikseen.

Ulkoasu: lehden päätoimittaja

Paino: Painatek Pihlajamäki Oy, 2018.

Ilmestyy neljä kertaa vuodessa, seuraava
numero helmikuussa 2019.

*Lehdessä esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien
omia eivätkä edusta Suomi-Kiina-seuran kan-
taa. Oikeudet artikkeleihin kuuluvat kirjoittajil-
le, niiden julkaiseminen tai lainaaminen ilman
heidän lupaansa on kielletty. Myös oikeudet
kuviin pidätetään.*

PEKINGIN ILMANSAA- MAAILMAN PAHIMMA

Kiinan kokoiseen maahan liittyy luonnollisesti valtava määrä erilaisia myyttejä ja väärinkäsityksiä. Toimittaja **Mari Manni-**selta ilmestyi lokakuussa kirja, jossa hän pyrkii purkamaan Kiina-myyttejä, joiden syntyyn myös hän toimittajana on osaltaan vaikuttanut. Tämän lehden teemaksi muotoutui Mannisen uuden kirjan *Kiinalainen juttu – 33 myyttiä, jotka vaativat kumoamista* innoittamana Kiina-myytit. Numeron avaukseksi julkaisemme lyhennelmän Mannisen kirjan luvusta, joka käsittelee myyttiä, jonka mukaan Peking on ilmanlaadultaan maailman saasteisin kaupunki.

Esitellessäni edellistä kirjaani *Yhden lapsen kansa* eri puolilla Suomea kouluista kirjastoihin ja kotisalongeista kirjamessuihin käytn välillä tilaisuutta hyväkseni ja pyysin yleisöä ottamaan kantaa tähän väitteeseen: ”Pekingissä on maailman pahimmat ilmansaasteet. Jos olet samaa mieltä, nosta kätesi ylös.”

Lähes kaikki nostivat kädensä. Minusta näytti siltä, että suuri osa viittasi varmanolaisesti ja itsenäisesti, harva arasteli tai vilkuili, miten muu ryhmä viittaa. Tilastollisesti otantani ei ole tietenkään pätevä, mutta ehkä kuitenkin suuntaa antava. Suomalaisilla lienee sangen

vahva, mutta väärä kuva Pekingin ilmansaasteista.

Mikä sitten oli tuolloin Pekingin oikea saastesijoitus? Maailman terveysjärjestö WHO julkaisi vuonna 2016 tuhansien kaupunkien ilmansaastelukuja kahdella eri mittauksella hiukkaskokojen mukaan. Luvut olivat muutaman vuoden takaa. Viime vuosina saastekeskustelun ytimeen on nostettu pienet PM_{2,5}-hiukkaset, jotka ovat läpimitaltaan vain alle 2,5 mikrometriä ja niin pirullisia, että ne kulkeutuvat keuhkoista suoraan verenkiertoon.

Katsotaanpas, monennellako sijalla Peking oli maailman saasteisimpien kaupunkien listalla

STEET OVAT T – VAI OVATKO SITTENKÄÄN?

1. Zabol, Iran	11. Delhi, Intia
2. Gwalior, Intia	12. Ludhiana, Intia
3. Allahabad, Intia	13. Damman, Saudi-Arabia
4. Riad, Saudi-Arabia	14. Shijiazhuang, Kiina
5. Al Jubail, Saudi-Arabia	15. Kanpur, Intia
6. Patna, Intia	16. Khanna, Intia
7. Raipur, Intia	17. Firozabad, Intia
8. Bamenda, Kameron	18. Lucknow, Intia
9. Xingtai, Kiina	19. Handan, Kiina
10. Baoding, Kiina	20. Peshawar, Pakistan

20 maailman saasteisimman kaupungin joukosta ei löydy lainkaan Pekingiä. Maailman hirvittävinkin ilma oli Iranin Zabolissa, joka on tunnettu jatkuvista hiekkamyrskyistään, ja intialaiskaupunkeja oli listan ”kärkisijoilla” peräti kymmenen, joukossaan myös pääkaupunki Delhi. Intia peittosi tässä käänteisessä kisassa Kiinan mennessä tullen.

Peking oli vasta sijalla 57. Kahdenkymmenen ilmansaasteisimman kaupungin joukossa oli neljä muuta kiinalaiskaupunkia, joten Kiinassakin oli Pekingiä tukalampia paikkoja.

Muistan, kun lähdin ensimmäistä kertaa Pekingistä matkalle saasteita pakoon. Junassa huomasin

中國

Näkymä pekingiläisen hotellin ikkunasta saattaa yön aikana muuttua täysin ilmansaasteiden vaikutuksesta.

kauhukseni, että savusumu roikkui ikkunan takana, vaikka juna eteni satoja ja taas satoja kilometrejä. Kaikissa vierailemissani kiinalais-kaupungeissa ilma oli saasteista. Harmaata oli usein maaseudullakin. Ilmansaasteongelma koskee siis lähes koko Kiinaa, toisissa paikoissa ilmansaasteita on enemmän, toisissa vähemmän. Pelkästään Pekingin ympäristön savusumupatja saattaa olla halkaisijaltaan 2 000 kilometriä.

Ei silti ihme, että juuri Peking on piirtynyt suomalaisten mieliin maailman ilmansaastehelvetti numero ykkösenä, sillä suomalaismedia on raportoinut saasteista paljon. Painokas kysymys kuuluu, miksi suomalaismedia ei ole raportoinut samalla intohimolla Delhin huonommasta ilmasta. Olisiko vastaus niin yksinkertainen, että

koska suomalaismedialla ei ole vakituisia kirjeenvaihtajia Intiassa, Intian ongelma jää katveeseen? Kun toimittaja asuu ulkomailla, hän tekee juttuja näkemästään ja kokemastaan – siksi hänet on ulkomaille lähetettykin.

Suomalaiselle ja länsimaalaiselle Pekingin saasteet on pysäyttävä kokemus: Pekingin ilma on välillä niin kamalaa, että se sattuu keuhkoihin ja kirvelee silmissä. Keskellä päivää voi olla illan hämärä. Kun Pekingissä pakatun matkalaukun avaa Helsingissä, ilmoille pölähtää poltetun bensen haju, Pekingin ominaislöyhyä. Pekingistä syntyy näin ollen pysäyttäviä saastereportaaseja. Ja onhan aihe elintärkeä, sillä myrkyllinen ilma vaikuttaa ratkaisevasti kiinalaisten terveyteen. WHO:n mukaan Kiinassa kuoli ilmansaasteiden vuoksi miljoona

ihmistä vuonna 2012. Siis *miljoona*. Saasteet aiheuttavat monia vakavia sairauksia, kuten sydän- ja verisuonitauteja ja keuhkosyöpää.

Saasteuutisointi on ollut ilmeisen vaikuttavaa. Muutama vuosi sitten Suomen Pekingin suurlähetystöllä oli vaikeuksia saada työntekijöitä Suomesta. Osa vakansseista roikkui pitkään tyhjinä. Silloisen suurlähettilään **Jari Gustafssonin** mukaan syynä olivat juuri ilmansaasteet. Muissakin maissa niitä oli säikähdetty. Amerikkalainen kauppakamari kertoi, että joka toisella sen jäsenyrityksistä oli ollut vaikeuksia palkata Kiinaan tai pitää Kiinassa johtohenkilöstöä. Pekingin ulkomaisten turistien määrä sukelsi vuonna 2013.

Pekingin ilmansaasteet painottuvat määräänsä enemmän muusakin kuin suomalaisessa mediassa,

中國

sanoo Fu Lu, puhtaan ilman puolesta kampanjoivan Clean Air Asia -järjestön Kiinan maajohtaja. Hän on keksinyt ilmiölle ymmärrettäviä selityksiä.

”Kiina on maailman toiseksi suurin ja nopeasti kasvava talous, ja Peking on Kiinan pääkaupunki. Uutisointipaikkoja valitaan niiden tunnettavuuden mukaan. Kun Kiinassa kerrotaan ulkomaisista asioista, niistä kerrotaan mielellään New Yorkista tai Pariisista, jotka ovat kiinalaisille tuttuja. Peking puolestaan tunnetaan länsimaissa” Fu sanoo.

Uutisoinnin painottumiseen on muitakin sängen hyviä syitä: Kiina on maailman suurin hiilidioksidipäästöjen lähde, ja ilmastomuutosjutut kuvittuvat oikeutetusti Pekingin harmaudella. Kiinan päästöt ovat länsimaalaisille myös omantunnon kysymys, sillä Kiina valmistaa meidänkin kulutustavaramme kännyköistä farkkuihin ja joulukuusenkoristeisiin. Olemme ulkoistaneet ympäristö-ongelmamme kiinalaisten hengitetäviksi.

Ironista kyllä, Pekingin saasteet ovat saaneet kansainvälistä näkyvyyttä myös siksi, että niille todellakin on yritetty tehdä jotain, ensin hetkellisin kepulikonstein, mutta tätä nykyä myös tosissaan. Silmänlumetta tarjoihtiin esimerkiksi Pekingin olympialaisissa vuonna 2008, kun media ihasteli harvinaisen kirkasta ilmaa. Suurkaupungin ympäristön tehtaat ja rakennustyömaat oli silloin suljettu ja liikennettä rajoitettu. Pekingiin ripsautettiin jopa ilmaa puhdistavaa tekosadetta. Kiina sai olympialaisten ajaksi kauniit kasvot. Sitten meno palasi entiselleen.

Kiinalaiset ja länsimedian yleisö muistavat hyvin alkuvuoden 2013,

jolloin Pekingin peitti pitkän aikaa ennätysmäinen savusumu. PM2,5-hiukkasia oli pahimmillaan jopa 900 mikrogrammaa kuutiometrissä, kun WHO:n suositusraja vuorokauden keskimääräksi on 25. Lukema 900 tarkoitti käytännössä sitä, ettei kadulla nähnyt edes liikennevaloja. Olin juuri muuttanut Pekingiin ja olin kauhuissani. Muistan, kuinka tulin taksilla Ikeasta ja näin vastaan tulijat vain epämääräisen mustina, sarjakuvamaisina hahmoina. Kotona niistin mustaa räkää. Mietin, olisiko täällä aina tällaista. Miten selviäisin neljästä vuodesta? Myöhemmin ilmeni, että ensimmäisten asuinpäivieni lukemat olivat poikkeuksellisia. Vaikka ilma oli usein kamala, Pekingissä pystyi elämään. Kaupungin keskiarvo oli WHO:n julkaisemissa luvuissa 85. Vertailun vuoksi: Helsingissä PM2,5-hiukkasia on keskimäärin 10 mikrogrammaa kuutiometrissä. Pekingissä opin, että ilmansaasteet vaikuttavat myös mielenterveyteen. Aina kun aamulla avasin verhot, jännitin vähän. Jos ikkunan -takana

oli harmaa seinämä, päivästä tuli alakuloinen. Jos taivas näkyi, tiesin kulkevani kevein askelin, hymy herkässä.

Saastejuttuihin luvan saanut kiinalaismedia ryhtyi puskemaan niitä minkä ehti. Kansalaisille alkoi selvitä, että savusumu aiheuttaa kuolemanvakavien sairauksien lisäksi astmaa, keskenmenoja ja monenlaisia tulehduksia. Eräs tutkimus paljasti, että saasteisemman Pohjois-Kiinan asukkaat elivät 5,5 vuotta lyhemmän elämän kuin Etelä-Kiinassa. Uutisten ja somekeskustelun vaikutus näkyi kaduilla, kun pekingiläiset alkoivat käyttää hengityssuojia saasteiden vuoksi. Aiemmin niitä oli pidetty lähinnä hiekkamyrskyn, tuulen tai kylmyyden takia. Kotitalouksien ilmanpuhdistinten myynti räjähti. Huhuttiin, että rikkaat kiinalaiset muuttivat kiihtyvään tahtiin ulkomaille.

Sitten alkoi tapahtua, paljon ja nopeasti. Poliitikot ottivat ilmansaasteet vakavasti. Vuonna 2013 hallitus laati kansallisen toiminta-

Tehtaat ovat yksi pahimmista ilmansaasteiden aiheuttajista Kiinassa. Pekingin olympialaisten aikaan kaupungin ympäristön tehtaita suljettiin saasteiden vähentämiseksi.

中國

ohjelman saasteita vastaan, ja seuraavana vuonna Kiinan pääministeri **Li Keqiang** julisti saasteille sodan. Neljä vuotta myöhemmin professori **Michael Greenstone**, Chicagon yliopiston Energiapoliittisen instituutin johtaja, ilmoitti, että Kiina on voittamassa sodan. Esimerkiksi Pekingissä PM2,5-hiukkasten määrä oli pienentynyt peräti 35 prosenttia neljässä vuodessa. Samalla pekingiläiset olivat saaneet keskimäärin 3,3 vuotta lisää elinaikaa. Muutoksen tahti oli siis hirmuinen. Greenstone kutsui Kiinan saasteleikkauksia ennätysellisiksi.

Kun WHO julkaisi uudet ilmansaasteluvut toukokuussa 2018, kiinalaisten kaupunkien hiukkaspäästöt olivat romahtaneet verrattuna kahta vuotta aiemmin julkaistuihin lukuihin. Saasteisimpien 20 kaupungin listalla oli jo selvä enemmistö intialaiskaupunkeja. Kiinalaiskaupunkejakin siellä killui, mutta juuri niiden mittaukset olivat kovin vanhoja. ”Intian pitäisi ottaa Kiinasta mallia!” julisti WHO:n johtaja **Maria Neira** BBC:lle. Intiassa on vihdoinkin herätty ilmansaasteiden vakavuuteen, ja keskustelu käy siellä nyt yhtä kuumana kuin viisi vuotta aiemmin Pekingin kauhutalven aikana.

Mitä Kiina sitten oli tehnyt? Ensinnäkin se kielsi uudet hiilivoimalat saastuneimmilta alueilta, ja vanhat määrättiin vähentämään päästöjään. Hiilikaivoksia ja rautaja terästehtaita suljettiin – tähän vaikutti myös teollisuudenalan liikatuotanto. Isoissa kaupungeissa rajoitettiin autoilua. Välillä toimet olivat liiankin nopeita: talvella 2017–18 moni kiinalainen joutui palelemaan, kun heiltä kiellettiin hiililämmitys, vaikka korvaavan lämmityksen järjestäminen oli vielä kesken. *Helsingin Sanomat* kertoi sydämeenkäyvästi, kuinka

Xiliujiazhuangin kylässä **Liu Gang** peitteli kolme tyttärtään sänkyyn ja kytki sähkön lämmittävään peittoon. Kaikki kylässä menivät aikaisin nukkumaan, jotta ehtivät unten maille ennen kuin lämpötila laski sisälläkin nollan tietämille. Kaasua kun riitti lämmitykseen vain ilta-kymmeneen asti. Jos tyttäret heräsivät yöllä, heille annettiin lämmintä vettä, Liu kertoi. Kyläläiset kyllä ymmärsivät, että saasteita vastaan on tärkeä taistella, mutta paleleminen ei naurattanut.

Pekingiläiset ihailivat uutta, kirkasta talvitaivastaan. Tosin iso osa kirkkaudesta saattoi johtua siitä, että sää ja tuulet sattuivat suosimaan Pekingiä. Pääkaupungin ympäristöstä pidettiin myös ehkä parempaa huolta kuin muusta maasta, koska se on tarkassa median syynissä.

Kiinan ilmanlaatu on muutoksesta huolimatta edelleenkin keskimäärin huono. Aluksi ilmanlaadun parantaminen on helpompaa, kun viranomaiset voivat sulkea suuria, mutta talouskasvun kannalta merkityksettömiä saastuttajia ja tehdä ylipäättään halvempia, mutta vaikutukseltaan isoja päätöksiä. Mitä tiukemmalle saasteettomuusruuvia kiristetään, sitä enemmän se syö taloutta. Painetta asettaa erityisesti se, että samaan aikaan kiinalaisten elintason nousun pitäisi jatkua. Voiko Kiinan ilmanlaadun kohentamiseen uskoa jatkossa? Onko edessä yhä vain parempia vuosia?

Haastattelin Skype-yhteydellä Clean Air Asian Fu Luta huhtikuussa 2018 harvinaisen kauniin talven jälkeen. Fu näytti tietokoneen ruudulla mielteliäältä. ”Minulla on sama kysymys mielesäni kuin sinullakin” Fu sanoi ja käänsi tietokoneensa kameran kohti Pekingin-toimistonsa ikkunaa. Sen takana näkyi harmautta, savusumua. Fu kertoi, että ihanan talven

jälkeen ilmanlaatu huononi maaliskuussa ja huhtikuussa saasteita oli ollut jo merkittävästi. Talveksi suljettu Pekingin ympäristön tehtaat ja isot rakennustyömaat olivat jälleen aloittaneet toimintansa. ”En tiedä, jatkuuko saastetilanteen koheneminen. En ole sataprosenttisen optimistinen.”

Ilmansaasteet eivät ole suurin ongelma

Savusumukuvat vellovat lehdissä ja televisiossa niin Kiinassa kuin muissakin maissa, mutta ei ole ollenkaan varmaa, että ilmansaasteet edes ovat Kiinan vakavin ympäristöongelma. Myös vesistöt ja maaperä ovat Kiinassa kovin saastuneita. Mistä pitäisi olla huolestunein?

Yhdysvaltalaisen yliopiston Smith Collegen historian professori **Daniel Gardner** on painiskellut tällaisten kysymysten kanssa paljon. Hän on juuri julkaisemassa kirjan nimeltä *Environmental Pollution in China: What Everyone Needs to Know*.

”Tuo on kuin kysyisi, että kuulako myrkkyy, luotiin vai sähköiskuun” Gardner sanoo Skype-haastattelussa ja nauraa hirtehisesti. ”En sanoisi, että ilmansaasteet on suurin ongelma. Painostuksen alla sanoisin luultavasti, että se on vesi.”

Luvut ovat hirvittäviä. Kiinan omien virallisten lukujen mukaan neljännes pääjokien vedestä on niin saastunutta, ettei ihmisten pitäisi koskea siihen. Osa vedestä ei sovi edes peltojen kasteluun. Aika lähellä maanpintaa olevaa pohjavettä tutkittaessa 80 prosenttia näytteistä ei kelvannut pesuvedeksiäkään. Tällaista vettä on maaseudulla kaivoissa. On aivan mahdollista, että näitäkin lukuja on kaunisteltu ja tilanne on vielä kamalampi. Saastuttajat ovat teollisuus, maatalous ja asuinalueiden puhdistamatto-

中國

Kuva: A. Velonen

Hengityssuojat ovat yleistyneet niin turistien kuin paikallistenkin keskuudessa.

mat jätevedet. Välillä kiinalaisjoet kuohuvat kirkkaanpunaisina, välillä niissä kelluu kuolleiden kalojen lautta, ja kerran Shanghain lähellä joessa lipui jopa kuolleiden sikojen virta. Viljelijät olivat ratkaisseet sikavainajien hävittämisen luovasti.

Kun näihin lukuihin lisätään se tosiasia, että Pohjois-Kiinassa on ylipäätään liian vähän vettä, katas-trofin ainekset ovat kasassa. Pohjois-sessa asuu puolet väestöstä, mutta siellä on luonnostaan vain viidesosa maan vedestä. Vesipulasta kärsivillä alueilla sijaitsee yli puolet maan teollisuudesta ja maataloudesta runsas kolmannes. Ne ovat myös suurimmat vesisyöpöt. Tulevaisuus näyttää yhä kuivemmalta. Gardner muistuttaa, että samaan aikaan kiinalaiset syövät entistä enemmän lihaa, ja lihankasvatus kuluttaa vettä moninkertaisesti verrattuna kasvin-viljelyyn. Ilmastonmuutos riudutta-nee Pohjois-Kiinaa edelleen.

Kiina on ylpeillyt noin 1 500 kilometrin pituisilla reiteillä, joita pitkin vettä ohjataan nyt Etelä-Kiinan Jangtse-joesta kuivaan pohjoiseen. *The Economist* -lehden mukaan vesisysteemin rakenta-minen patoineen ja väylineen on maksanut tähän mennessä käsit-tämättömät 40 miljardia euroa. Silti se ei ratkaise kokonaan edes Pekingin, saati laajemman alueen vesipulmia. Hulluinta ongelman ratkonnassa on se, että joidenkin tutkijoiden mukaan jättiprojek-teja ei tarvita. Riittäisi, kun Kiina lopettaisi tuhlailevan veden käytön ja vesistöjensä saastuttamisen. Minä katselin ymmälläni Pekingin keskustassa, kun kevään kuivaan aikaan sadettimet suihkivat jokaista ruohikkoplanttia. Autoaan pesevät kansalaiset antoivat letkun välillä pudota maahan ja veden juosta hukkaan. Samaa aikaan uutisissa puhuttiin, kuinka pohjavesi hupe-

nee olemattomiin.

Maaperän saastuminenkin on melkoinen ongelma. Teolli-suusjätteet, päästöt, liikalannoitus ja kasvinsuojeluaineet ovat tehneet tuhojaan. Viljelijät kastelevat maitaan usein teollisuuden ja kaivosten jätevesillä. Virallistenkin lukujen mukaan viidennessä viljely-maasta on saastunut. Saastuneim-milla mailla on niin sanottuja syöpä-kyliä, ja usein ne ovat kaivosten ja kemiantehtaiden kupeessa. Niissä ihmiset kuolevat omituisen paljon syöpiin ja esimerkiksi raskasmetal-lien aiheuttamiin sairauksiin. Yksi näistä kylistä on Hunanin maakun-nan Shuangqiao, josta syvällistä journalismia rahoittava Pulitzer Center julkaisi jutun. Kylässä toimi kemiantehdas, joka alkoi ilmeisesti luvatta valmistaa kultaa arvok-kaampaa indiumia, mutta samalla jätteenä syntyi kadmiumia. Vedet ja maat saastuivat. Pian kyläläisiä alkoi kuolla. Tehdas suljettiin lopulta, mutta alueen myrkkymasat jatkoivat vain valumistaan. Syöpäkyliä on Kiinassa ainakin satoja.

Maaperän saasteet haittaavat kaikkia kiinalaisia, sillä myrkyt siir-tyvät ruokaan. Kun teollisuusmaa-kunta Guangdongin vihanneksia tutkittiin, jopa viidennessä näyt-teistä oli raskasmetalleja yli sallitun rajan. Guangzhoun kaupungissa ravintoloiden riisistä puolet sisälsi tutkittaessa kadmiumia. Raskas-metallit ruoassa aiheuttavat muun muassa syöpää. Viljelijät kasvatta-vatkin usein oman perheen syötävät toisella peltotilkulla kuin myyntiin menevät riisit ja kasvikset. Kohu-jen seurauksena vuraat kiinalaiset ostavat mielellään ulkomaisia elin-tarvikkeita.

Myrkkysten vastainen kampan-joija **Deng Tingting** Greenpeacen Kiinan toimistolta ei halua valita, mitkä saasteet on vaikeinta hoitaa

中國

Kuva: chinanews.com

Vesistöjä puksataan kuolleista kaloista käsivoimin Hangzhoussa 2017.

kuntoon – veden, ilman vai maaperän. Jokainen voi päätellä asian itse.

”Ilmasaasteiden osalta on tärkeintä saada saastelähde kuriin. Veden saastumisen osalta saastelähteen lisäksi pitää myös puhdistaa jo saastuneet vedet” Deng sanoo.

Maaperän entisöiminen vasta työlästä ja kallista onkin. Maata voi puksata esimerkiksi bakteerien avulla ja ”pesemällä”, mutta edes vaurastuvalla Kiinan valtiolla ei ole varaa moiseen, kun pilattua maata on niin paljon.

Deng Tingting tietää, miksi veden ja maaperän ongelmat jäävät ilmansaasteiden varjoon. ”Ilmasaasteet näkyvät. Ne ovat kuin sää, niistä puhutaan joka päivä.”

Kiinalaisilla historiallisesti esineellinen suhde luontoon Yleisimpiä Kiinan ympäristöön liittyviä väärinymmärryksiä on professori Daniel Gardnerin mukaan se, että ympäristöongelmat olisivat alkaneet vasta hurjan talouskasvun

vuosikymmeninä tai vähän aiemmin 1900-luvulla teollistumisen alettua ja Mao Zedongin piestyä maataan muutokseen. Valtava väestö ja väestönkasvu ovat luoneet pulmia paljon pidempään.

”Kiinassa on aiheutettu ympäristöongelmia jo vuosituhannen ajan. Metsiä on hävitetty ja sitä kautta biodiversiteetti on kärsinyt, on tullut tulvia ja eroosiota. Väestönkasvun myötä maata on viljelty liian tehokkaasti, jolloin se on köyhtynyt” Gardner luettelee.

Gardnerin mukaan kiinalaisilla on ollut historiallisesti esineellinen suhtautuminen luontoon. Se on ihan päinvastoin kuin mitä uskomme lännessä, kun pidämme erityisesti taolaisuutta ympäristöystävällisenä filosofiana.

Gardner kertoo, ettei hän ole tutkimuksissaan löytänyt kiinalaisesta filosofiasta ekologisuutta.

”Taolaisuudessa on kyllä ajatus harmoniasta luonnon kanssa, mutta siinäkin on kyse siitä, että luonto palvelee ihmistä: olkoon luonto

esimerkkinä ihmiselle. Luontoa ei siis kunnioitettu luonnon vuoksi” Gardner sanoo. ”Kiinalaisetkin usein sanovat, että elimme ennen harmoniassa luonnon kanssa. Tämä on väärinkäsitys.”

Yksittäisiä ympäristöä kunnioittavia mainintoja filosofiasta löytyy kautta aikain, mutta Gardnerin mukaan ekologinen ajattelu alkoi viritä Kiinassa kunnolla vasta 1990- ja 2000-luvuilla. Nyt kiinalaiset ajattelijat etsivät kiinalaisuudesta ekologisen sivilisaation ideaa ja haluavat luoda uudenlaisen pelastussuunnitelman maailmalle. He hakevat ideaa taolaisuuden, buddhalaisuuden ja konfutselaisuuden sanastoista ja julistavat, että kiinalaisilla on perinteisesti parempi suhde luontoon kuin länsimaalaisilla. Gardner ei siihen usko, mutta asia ei häntä haittaakaan. Uuden filosofisen pohdinnan seuraukset saattavat olla mainiot, kun ne yhdistetään Kiinan johdon ympäristöherätykseen ja resursseihin. Kiina on yhtäkkiä lisännyt ympäristö-

tietoisuuttaan ja kuluttaa hurjia summia ongelmien ratkaisuun.

Kiina käyttää ja kehittää valtavasti uusiutuvia energianlähteitä, kuten aurinkoenergiaa. Se on suunnitellut siirtyvänsä bensa-autoista sähköautoihin. Ilmansaasteisiin puuttumisen jälkeen myös vesistöjen ongelmiin on käyty käsiksi.

Greenpeacen Deng Tingting kertoo, että kuten ilmansaasteidenkin kohdalla, myös vesien saastumisesta julkaistiin ensin saastelukuja, sitten alettiin laatia toimenpideohjelmia. Deng on optimistinen, sillä kolmessa vuodessa viranomaisten vaatimukset ovat kovasti kiristyneet. Joidenkin vesistöjen tilassa näkyy jo ensimmäisiä kohen tumisen merkkejä. Maaperän saasteillekin on julistettu toimenpideohjelma.

”Olen todella vaikuttunut hallinnon voimakkaista toimista” Daniel Gardner sanoo.

Gardner on optimistinen hallituksen asenteen ja viime vuosien tekojen vuoksi, mutta hän ei uskalla povata hyvää lopputulosta. Hän epäilee, pystyvätkö Kiinan vauhdikas kaupungistuminen ja ympäristön tilan parantaminen kulkemaan käsi kädessä. Kaupunkilaiset käyttävät moninkertaisesti sähköä ja vettä verrattuna maalaisiin. Toinen iso ongelma on ilmastomuutos. Miten käy ympäristöasioiden rahoituksen, kun vesi nousee rannikolla, jossa talouskasvu on nyt vahvinta? Gardner ei ole varma, riittävätkö tekninen taito ja rahat kaikkien nykyistenkään ympäristö-ongelmien ratkaisemiseen.

”Voi olla, että saastuminen on jo niin pitkällä, ettei kaikkea voi enää korjata. Vain aika näyttää.”

Mari Manninen

Kiina-myytit kumoon!

Mari Mannisen uutuuskirja
Suomi-Kiina-seuran tarjoushinnalla:

Mari Manninen

KIINALAINEN JUTTU

33 Kiina-myyttiä, jotka vaativat kumoamista

”Sanotaan, että Kiinan kommunistit hakkasivat japanilaiset toisessa maailmansodassa. Sanotaan, että Tianenmenin aukiolla tapettiin 1989 paljon opiskelijoita. Ei, tapahtumat eivät menneet niin.”

Tieto-Finlandian edellisellä kirjallaan voittanut Mari Manninen on koonnut uutuuskirjaansa yleisiä väärinkäsityksiä Kiinasta, ruuasta historiaan ja taloudesta ihmisoikeuksiin ja tutustuttaa myyttien selitysten kautta lukijan syvälle kiinalaiseen yhteiskuntaan.

”Huolellisesti ja kiinnostavasti toimitettu.”

Mondo-lehti valitsi kirjan **Vuoden matkakirjaksi**.

Tilaa kirja tarjoushintaan itselle tai lahjaksi:

Suomi-Kiina-seuran hintaan à 19,90 €

(norm. 32 €). Hintaan lisätään toimituskulut.

TILAA KIRJA: • atena.fi/suomikiinaseura

• puh. 010 421 4200 • atena@atena.fi

HUOM! Mainitse tilatessasi
kampanjakoodi SUOMIKIINA,
jotta saat kirjan tarjoushinnalla.

”KIINALAINEN KANSAKUNTA”

Kiinan perustuslaki puhuu monikansallisesta Kiinan kansasta. Maaliskuussa 2018 perustuslakiin lisättiin maininta kiinalaisesta kansakunnasta. Lisäys ei ole sopusoinnussa perustuslain alkuperäisen muotoilun hengen kanssa, mutta kertoo Kiinan nykyisestä todellisuudesta: vähemmistöidentiteetit halutaan korvata kansallisella identiteetillä.

Uuden Kiinan isä **Sun Jat-sen** (1866–1925) kirjoitti huhtikuussa 1920: ”Meidän pitää sulauttaa kaikki Kiinan kansallisuudet yhdeksi kiinalaiseksi kansakunnaksi”. Sen jälkeen käsite ”kiinalainen kansakunta”, kiinaksi *Zhonghua minzu* (中华民族), vakiintui kiinalaiseen poliittiseen kielenkäyttöön, ja Kiinasta alettiin rakentaa kansallisvaltiota. Kommunistinen puolue tosin korosti pitkään maan monikansallista luonnetta. Perustuslakinsa mukaan Kiinan kansantasavalta onkin ”maan eri kansallisuuksista muodostuvan kansan yhdessä perustama, yhtenäinen ja monikansallinen valtio.” Monella vähemmistökansallisuudella on oma nimetty autonominen alueensa, joista viisi on maakuntatasoisia. Suurimmat ovat Xinjiang ja Tiibet.

Viimeksi kuluneiden kolmen

vuosikymmenen aikana ”kiinalainen kansakunta” on enenevässä määrin syrjäyttänyt kommunistisen puolueen aiemmin suositseman käsitteen ”Kiinan kansa”, kiinaksi *Zhongguo renmin* (中国人民). Marraskuussa 2012 puoluejohtaja ja presidentti **Xi Jinping** muotoili Kiinan unelman tarkoitettavan ”kiinalaisen kansakunnan suurta uudelleenheräämistä”. Tämä päämäärä ja samalla myös käsite ”kiinalainen kansakunta” kirjattiin maaliskuussa 2018 perustuslakiin. Onko kaikesta pääteltävissä, että Sunin tavoite on vajaassa vuosisadassa toteutunut ja kaikki kiinalaiset etnisestä taustastaan riippumatta nyt kuuluvat yhteen ja samaan kiinalaiseen kansakuntaan?

Mitä on kiinalaisuus?

Moni Kiinan valtaväestön, han-kiinalaisten, edustajista vaikuttaa olevan eri mieltä. Han-kiinalaisten

oman identiteetin valitetaan joutuneen hukkaan monikansallisuutta korostavassa maassa. Esimerkkinä tällaisesta saatetaan mainita, että vain vähemmistökansallisuuksilla on omat kansallispukunsa. Han-kiinalaisen perinnepukeutumisen (*hanfu*) elvyttämistä onkin noussut vaatimaan kansanliike, jolla on mahdollisesti jopa miljoona kannattajaa. Osa liikkeen aktivisteista haluaisi nostaa *hanfu*-asut koko Kiinan virallisen kansallispuvuston asemaan.

Han-identiteetin ylikorostaminen voi johtaa ”han-sovinismiin”, joka ei ole Kiinassa uusi ilmiö. Puhe mies **Mao Zedong** (1893–1976) kirjoitti 1939: ”Kiinalaisen kansakunnan kehitys (pääasiassa hankansan kehitys) on, samoin kuin maailman muiden suuren kansojen kehitys, seurannut [samanlaisia kehityskulkuja].” Kiinan kehityksestä on siis Maon mukaan kiittämi-

中國

nen ennen muuta han-kiinalaisia. Niin on myös Pekingin yliopiston professorin **Ye Zichengin** mielestä. Muutama vuosi sitten hän loi termin ”kiinalaisuus-ismi” kuvaamaan Xi Jinpingin Kiinan perinteisiin oppisuuntiin pohjautuvaa ajattelua. Ye käytti kiinalaisuudesta käsitettä *huaxia* (华夏), joka viittaa pelkästään han-kiinalaisiin.

Kiinalaisen kansakunnan sisälöstä käsitteenä vaikuttaa olevan epäselvyyttä. Harva kiinalainen etnisestä taustastaan riippumatta identifioi itsensä *zhonghua*-laiseksi. Han-kiinalaiset sanovat olevansa *zhongguo*-laisia, kun taas moni vähemmistökansallisuuden edustaja ei koe olevansa ”kiinalainen” lainkaan, vaan on esimerkiksi tiibetiläinen tai uiguuri. Kiinan valtiojohdon kannalta tämä on ongelmallista. Kansakunnan uudelleenherääminen ei saa vaarantua epäyhtenäisyyden ja sen mahdollisesti mukanaan tuoman epävakauden vuoksi.

Xinjiangin – viralliselta nimeltään Xinjiangin uiguurien autonomisen alueen – suurimman asutuskeskuksen, Ürümqin, kaupunginjohtaja **Yasim Sadiq** totesi *Global Times* -lehden mukaan elokuussa 2018: ”Uiguurit kuuluvat kiinalaiseen perheeseen, he eivät ole turkkilaisperäisiä eikä heillä ole kerrassaan mitään tekemistä turkkilaisten kanssa.” Tämä väite on valheellinen mutta kuvaava. Viimeaikaisten uutisten valossa näyttää siltä, että Kiinan johto pyrkii korvaamaan vähemmistöidentiteetit kansallisella identiteetillä ja siten saattamaan loppuun kansallisvaltion rakentamisen.

Ei mitään uutta taivaan alla
Historian valossa tässä ei ole mitään uutta. Vaikka Kiinan virallinen historiankirjoitus väittääkin Xinjiangin kuuluneen Kiinaan

ikimuistoisista ajoista, alue liitettiin Kiinan tosiasialliseen hallintaan vasta noin 300 vuotta sitten. Siitä kertoo alueen nimikin: Xinjiang tarkoittaa ”uutta rajaseutua”. Shanghailainen historioitsija **Ge Jianxiong** on todennut sarkastisesti, että samalla periaatteella, jolla Xinjiangia, Tiibetiä, Mongoliaa ja Taiwania pidetään Kiinaan perinteisesti kuuluneina alueina, myös Vietnamia ja Pohjois-Koreaa pitäisi vaatia Kiinan hallintaan. Gen toteamus muistuttaa, että historiankirjoitus on aina politiikkaa.

Uiguureja yritettiin kiinalaistaa jo Qing-kaudella (1644–1911). 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla keisarilliset virkamiehet yrittivät saada ”turbaanipäät” vaihtamaan islaminuskonsa kungfutselaisuuteen ja oman kielensä kiinaan. Yritykset eivät tuottaneet mainittavaa tulosta. Qing-dynastian kaaduttua han-kiinalaisten kansallismielisyys nousi, ja Kiinan rappiotilasta syytettiin paitsi siirtomaavaltoja, myös Qing-hallinnon vierasmaalaisuutta. Sehän oli ollut valloittajakansa mantšujen dynastia.

Yhteiskunnallisena uudistusajattelijana tunnettu **Kang Youwei** (1858–1927) halusi tehdä kungfutselaisuudesta Kiinan virallisen uskonnon. Islamin hän uskoi häviävän itsestään, ja buddhalaisuuden harjoittamisen hän olisi sallinut vain muilla kuin han-kiinalaisten asuttamilla alueilla. Hänenkään ajatuksensa eivät olleet ennen näkemättömiä. Jo Tang-kaudella suuri kungfutselainen ajattelijana **Han Yu** (768–824) kirjoitti buddhalaisista ja taolaisista: ”Tehkäämme kunnon ihmisiä heidän papeistaan ja munkeistaan, polttakaamme heidän kirjansa, muuttakaamme asunnoiksi heidän temppelinsä, johdattakaamme heidät oikealle tielle!” Muistettakoon, että Karl Marxin

(1818–1883) mukaan ihmisten onnellisuus edellyttää uskontojen poistamista, ja Kiinan kommunistinen puolue edellyttääkin omilta jäseniltään ateismia.

Kysymys kiinalaisesta kansakunnasta liittyy historian tulkitoihin ja on pohjimmiltaan poliittinen. *Kansan päivälehti* kirjoitti 28.10.2018: ”Jotta voi ymmärtää Xinjiangin historian oikein, ei pidä keskittyä tutkimaan historiallisia yksityiskohtia. Sen sijaan pitää saavuttaa syvälinen tuntemus puolueen keskuskomitean Xinjiangin kansallisuuskysymyksiä, historiaa, kulttuuria ja uskontoa koskevista näkemyksistä ja johtopäätöksistä.” Mikä pätee historiaan, pätee ilmeisesti myös perustuslakiin. Puolue näyttää päättäneen, että Kiinan kansantasavallan asukkaista pitää tehdä yksi, yhtenäinen kiinalainen kansakunta, jossa monikansallisuudella ei enää ole iteisarvoa. Toistaiseksi kiinalaisen kansakunnan olemassaolo on kuitenkin myytti.

Jyrki Kallio

Kirjoittaja on käsitellyt *hanfu*-liikettä *Kiina sanoin ja kuvin* -lehden numerossa 2–3/2009 ja historian tulkintoja numeroissa 3/2011 (”Toisinajattelijat Kongfuzi – uhka yhtenäisyydelle”), 4/2012 (”Onko yhtä totuutta Kiinasta ja kiinalaisista”) sekä 1/2017 (”Kuinka yhtenäinen on Kiinan 5000-vuotinen historia?”). Qing-dynastian yrityksistä kiinalaistaa uiguurit on kirjoittanut mm. Eric Tanner Schluessel väitöskirjassaan *The Muslim Emperor of China: Everyday Politics in Colonial Xinjiang, 1877–1933*, Harvard University 2016 (nrs.harvard.edu/urn-3:HUL.InstRepos:33493602).

中國

MYYTTI KIINALAISEN TALOUSKASVUN TASAISESTA RIEMUKULUSTA

Yksi Kiinaa koskevista myyteistä on ollut sen talouskasvun tasaisen tappava vauhti. Yhtenä keskeisenä syynä tämän myytin syntymiseen on ollut hokema, jonka mukaan ”Kiinan talous on kasvanut usean vuosikymmenen ajan keskimäärin kymmenen prosentin vauhtia”.

Puhtaaksi myytiksi tuota hokemaa ei voi kutsua, koska teknisesti laskien se pitää tai on ainakin viime vuosiin asti pitänyt paikkansa. Ongelmana on, että se antaa Kiinan talous- ja koko yhteiskunnan kehityksestä osittain harhaanjohtavan kuvan ja kenties estää näkemästä edessä olevia haasteita tai mahdollisuuksia.

Jos talouskasvua tarkastellaan Kiinan uudistus- ja avautumispolitiikan kautta, joka sai alkunsa vuonna 1978 ja jonka 40. juhluvuotta tänä vuonna Kiinassa vietetään, ovat vasta Kiinan viime vuodet olleet virallisten bruttokansantuote-

lukujen valossa erityisen tasaista aikaa (ks. kaavio).

Uudistuskauden ensimmäistä vuosikymmentä 1980-luvulla väritti erittäin nopean ja hitaamman kasvun vaihtelut, jotka heijastuivat yhteiskuntaan muun muassa rajuna inflaationa ja korruption lisääntymisenä. Tämä oli siten osaltaan vaikuttamassa vuoden 1989 väkivaltaiseen yhteenottoon

Kiinan kansantasavallan bruttokansantuotteen todellinen kasvu (vuosittainen prosentuaalinen muutos).

puoluevaltion johtaman armeijan ja kansalaisten välillä.

Deng Xiaopingin viitoittama Kiinan markkinatalousuudistusten ja talouden ulospäin avautumisen jatkuminen 1990-luvun alussa aiheutti uuden kasvupyrähdyksen. Talous ylikuumeni, mitä seurasi puoluevaltion kovet tehostamistoimet valtionyhtiösektorilla ja Kiinan liittyminen Maailman kauppajär-

Kuva: IMF, 2018.

中国

jestöön vuonna 2001. Nämä ovat pitkälti Kiinan 2000-luvun talouden menestystarinan takana.

Viimeisin suuri heilahdus Kiinan kasvuluvuissa liittyy maailmanlaajuiseen finanssikriisiin vuonna 2008. Kiina antoi taloudelleen satojen miljardien eurojen arvoisen pirstysruiskeen, millä se on saanut pidettyä talouskasvun korkealla, vaikkakin aiempaa alemmalla tasolla.

Mitä merkitystä sitten on sillä, kasvaako Kiinan talous kymmenen vai kuusi prosenttia vuodessa, kun se joka tapauksessa kasvaa nopeammin kuin useimmat muut taloudet ja on absoluuttiselta kooltaan nousut jo toiseksi suurimmaksi maailmassa?

Suomen ollessa yksi Euroopan Kiina-riippuvaisimmista maista talousellisesti – ellei kaikkein riippuvaisin – meidän Suomessa on tärkeä ymmärtää, että Kiinankin talouteenkin kuuluvat nousut ja laskut, joihin molempiin kannattaa varautua.

Samalla on tärkeää ymmärtää, että Kiinan finanssikriisiä seuran-

nut pehmeä lasku on tullut kovalla hinnalla. Kiinan virallisesti ilmoitettu kokonaisvelka, josta yritysten osuus on suurin, on noussut finanssikriisiä edeltävästä noin 150 prosentista noin 250 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Vaikka velanmaksukyky onkin riippuvainen tulojen ja menojen suhteesta, on merkille pantavaa, että ennen finanssikriisiä Kiinan talous oli absoluuttiselta kooltaan vain noin neljänneksen (USD 3,5 biljoonaa/2007) sen nykykoosta (USD 12,2 biljoonaa/2017), joten Kiinan velan kokonaismäärä on noussut valtavasti.

Jotkut ekonomistit ja muut Kiina-tarkkailijat perustellusti myös epäilevät, pitävätkö Kiinan ilmoittamat bruttokansantuoteluvut, varsinkin finanssikriisiä seuranneina vuosina, ylipäättään paikkansa. Olennaista on huomata myös se, että tuottavuuden kasvu, joka oli avaintekijä Kiinan uudistuskauden ensimmäisten vuosikymmenien talouskasvun pönkittäjänä, on ollut finanssikriisin jälkeen heikkoa, ja kasvu on viime vuosina perustunut

ensisijassa velkavetoisiin infrastruktuuri- ja muihin investointeihin sekä vientiin.

Kiinan puoluevaltio on maan talouden hoidossa samanlaisessa käännekohdassa kuin se näyttää olleen kaikkina uudistuskauden vuosikymmenien taitekohtina. Vaikka Kiinan integroituminen maailmantalouteen ja Yhdysvaltojen kohdistama paine vientikau-palle asettavat maan kehitykselle tietyt raja-aidat, voi Kiinan johto tehdä sisäisesti valtiosektoria korostavia ja yhteiskunnallista ilmapii-riä tiukentavia päätöksiä, jotka jatkavat nykyistä laskevaa kehityssuuntaa, tai markkinamyönteisiä ja yhteiskunnallista avoimuutta kannustavia päätöksiä, jotka luovat pohjan uudelle nousulle – ei ehkä keskimäärin 10 prosentin kasvulle vuodessa, mutta verrattain nopealle ja terveelle kasvulle kuitenkin. Sellainen vetäisi muuta maailmaa ja Suomea jatkossakin perässään.

Mikko Puustinen

KIINALAISELLE EI VOI SANOA EI VAI VOIKO?

Monesti kuulee sanottavan, ettei kiinalaiselle voi sanoa ei. Tämänkaltaisen neuvo välittyy liike-miehille kirjoitetuista opaskirjoista. Niissä kerrotaan, että kiinalaiset toistensa kanssa viestissään välttävät jyrkän kielteisten ilmauksien esittämistä. Samoin opaskirjat neuvovat, että myös länsi-maisen kanssakäyjän on monesti vaikea saada selvää kieltävää vastausta kysymykseensä. Tämän sijasta annetaan ehkä-muotoinen varovaisen kiertävä ja kaartava kielteinen vastaus, vaikka tarkoitus on viestittää kysyjälle selkeitä kielteistä ilmausta.

Edellä kuvatun kaltainen haluttomuus kielteisen vastauksen antamiseen on saattanut olla totta aikaisemmin, mutta onko asia enää nykyisin, kun

kiinalaiset eivät enää elä eristyneinä omissa oloissaan vaan jatkuvassa yhteydessä joka puolelle maailmaa? Ja vaikka jyrkän kielteisen vastauksen antaminen olisikin kiinalaiselle

vaikeaa, voiko siitä seurata se, että myös länsimaisen ihmisen tulisi välttää sanomasta kiinalaiselle ei? Tämä on myytti, ja kiinalaiselle voi kuin voikin sanoa ei.

中國

Kulttuurien välillä taiturointia

Kommunikointi on vaikea taito. Ja erityisen vaikeaa se on kulttuurirajojen ylitse. Silloin on otettava huomioon oman kulttuurin normien, etiikan ja käyttäytymissääntöjen lisäksi myös toisen kulttuuripiirin vastaavat ominaisuudet. Mutta kumpia käytäntöjä silloin noudatetaan? Tietysti oman kulttuuripiirin sääntöjä, sillä seilailu kahden eri normiston välillä aiheuttaa sekaannusta ja antaa niiden välillä seilailijasta epäaidon vaikutelman. Se on pahempaa, kuin virheiden tekeminen itselle vieraan kulttuurin säännöissä. Henkilö, joka välillä noudattaa toisen ja välillä toisen kulttuuripiirin käyttäytymissääntöjä ei herätä luottamusta. Olla lintu tai kala on parempi kuin olla kalakukko.

Edellä mainitut liikemiesten opaskirjat neuvovat miten vieraan kulttuurin ihmiset toimivat. Mutta niiden ohjeita ei tule noudattaa niin, että käyttäytyy itselle vieraassa kulttuurissa kokonaan eri tavalla kuin oman kulttuuripiirin toimintamalli neuvoo. Vieraan kulttuurin sääntöjä ei koskaan voi osata paremmin kuin oman kulttuuripiirinsä sääntöjä. Konsultteja ja kouluttajia ei pidä uskoa, jos he neuvovat yrittämään matkia vieraan kulttuurin käyttäytymissääntöjä.

Tiedä enemmän ja eksyt vähemmän

En missään tapauksessa väitä, etteikö vieraiden kulttuurien normistoa, etiikkaa ja käyttäytymissääntöjä tulisi opiskella. Mutta ei siten, että yrittäisi ”näytellä” itselle vieraan kulttuurin jäsenen toimintaa. Vaan siten, että oppisi ymmärtämään itselle vieraat tavat ja käyttäytymissäännöt loogisina ja omia toimintamalleja tasa-arvoisesti

vastaavina tapoina toimia. Mikäli näin pitkälle pääsee, välttää pitkälle kulttuurishokin ja frustroitumisen itselle erilaisessa kulttuuripiirissä.

Väitän, että käyntikortin ojentaminen kiinalaiselle kaksin käsin siitä kiinni pitäen ei ole erityisen tärkeä taito. Mutta tällaisen käyttäytymistavan tunteminen ja tunnistaminen on tärkeää. Monet liikemiehille kirjoitettujen kulttuurioppaiden neuvot hämmästyttävät. Liikemiehiä neuvotaan esimerkiksi pidättäytymään sammuttamasta savukkeensa päivällisen jälkeen ruokapöydälle jääviin ylimääriisiin riisi-, tai ruoka-annoksiin. Millaisia öykkäreitä opaskirjojen kirjoittajat arvelevat tai tietävät liikemiesten olevan? Oman kulttuuripiirin käytöstapojen noudattaminen on aivan riittävä toimintaohje kiinalaisten kanssa asioimiseen.

Yksittäisten matkailijoiden tai liikemiesten asioimisen tapa kiinalaisessa kulttuuripiirissä on tietysti heidän oma asiansa. He menestyvät tai eivät menesty pyrinnoissaan ja asioimisessaan. Mutta mikäli vääränlaiset myytit ja ennakko-luulot elävät myös viranomaisten ja suuryritysten edustajien parissa, on asia paljon vakavampi. Kiinaa ja kiinalaista kulttuuria ei pitäisi mystifioida. Ne eroavat länsimaista ja länsimaisista kulttuureista monessa suhteessa, mutta eivät millään tavoin mystisesti. Parhaan rokotuksen mystifointia vastaan antaa tutkittu tieto.

Älkäämme toistako virhettämme

Kiinalaisia ei tarvitse paapoa, vaan pyrkiminen mahdollisimman suoraan ja rehelliseen suhteeseen on paras toimintatapa, aivan kuten muistakin kulttuureista tulevien ihmisten kanssa toimittaessa. Mystifointi ja paapominen johtavat

pahimmillaan samanlaiseen ”erityissuhteeseen” mihin Neuvostoliiton kanssa ajaututtiin. Kutsuisinkin sitä uussuomettumiseksi. Traagisinta sellaisessa olisikin, että se olisi aivan itse aiheutettua eikä ollenkaan kiinalaisten pakottamaa. Kiinan hallinto ja myös talous ovat hyvin keskusjohtoisia, saman suuntaisesti kuten Neuvostoliitossa aikoinaan. Mutta Kiina ei kuitenkaan ole rajanaapuri.

Kun tarkastellaan pitkällä ajakjanteella ja hyvin yleisellä tasolla sitä, miten länsimaat ja Kiina ovat tulleet toimeen toistensa kanssa, on merkillepantavaa, että Kiina on lännessä nähty vuorotellen joko voimakkaasti negatiivisena, vihamielisenä tai hyvin positiivisena, jopa mallimaisena kulttuuripiirinä. Jostakin syystä meidän on ollut ja on edelleen vaikea suhtautua Kiinaan neutraalisti, ilman intohimoja: suuria menestyksiä tai menetyksiä odottamatta.

Ei pitää sanoa kun on ein paikka

Olen tässä maalaillut kuvia ja piirteitä kiinalaisesta kulttuuripiiristä ja kiinalaisista hyvin suurella pensselillä. Kun puhutaan siitä, millaisia kiinalaiset ovat ja miten heidän kanssaan tulisi kommunikoida, on muistettava, kuinka monesta yksilöstä puhutaan: 1,4 miljardista ihmisestä. Mutta joskus yksityiskohtia rajusti karsimalla yleinen tulee paremmin näkyväksi ja myytit paljastuvat

Veli Rosenberg

Virallinen Kiina korostaa ystävyyttä Venäjän kanssa, mutta moni kansalainen kyseenalaistaa ystävyyden. Kiinalaisten Venäjä-suhdetta vaivaa toisaalta epäluulo, joka juontaa maiden vaikeasta historiasta. Toisaalta Venäjää koskeva tietämys ja jopa mielenkiinto ovat vähäisiä.

Niihin aikoihin, kun Suomi–Kiina-seura vuonna 1951 perustettiin, Kiina ja Neuvostoliitto olivat ystävällisissä väleissä. **Mao Zedong** (1893–1976) oli tavannut **Josif Stalinin** (1878–1953) Moskovassa vuoden 1949 lopussa, ja seuraavana vuonna Kiina ja Neuvostoliitto olivat solmineet ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen. Siitä oli alkanut Kiinan ja Neuvostoliiton ”ikuinen ystävyys”, mikä heijastui myös Suomen ja Kiinan suhteisiin. Kuten **Veli Rosenberg** kirjoitti artikkelissaan ”Suomi–Kiina-seuran vahvoja naisia – Aune Laurikainen” (*Kiina sanoin ja kuvin* 4/2014), Neuvostoliitto mahdollisesti myötävaikuttanut Suomi–Kiina-seuran perustamiseen Suomi–Neuvostoliitto-seuran kautta.

Mao ja Stalin tapasivat vain kerran. Sitä vastoin presidentti **Xi Jinping** ja presidentti **Vladimir Putin** ovat tavanneet useasti ja vaikuttavat olevan erittäin hyvää pataa toistensa kanssa. Xi antoi Putinille Kiinan ensimmäisen ystävyyden mitalin kesäkuussa 2018, ja presidentit ovat kahteen otteeseen harrastaneet näytösluontoisesti yhdessä ruoanlaittoa. Muutoinkin Kiina ja Venäjä ovat viime vuosina lähentäneet suhteitaan. Esimerkiksi tämän vuoden syyskuussa Kiina osallistui Venäjän suureen Vostok-sotaharjoitukseen.

Vaikea historia

Kun Putin sai Kiinan ystävyyden mitalin, kiinalaisen nettikansan keskuudessa ihmeteltiin, missä ystävyys on. Suuri osa kiinalai-

sista suhtautuu Venäjään hyvin epäluuloisesti. Tämä juontaa maiden vaikeasta historiasta. Kaikki Kiinassa ovat kuulleet koulun historian tunneilla, miten keisarillinen Kiina joutui 1800-luvun lopulla luovuttamaan Venäjälle miltei koko Mantšurian eli lähes miljoona neliökilometriä maata.

1900-luvulla suhteita hiersi Neuvostoliiton itsekkään laskelmoiva toiminta Aasiassa. Kiinan sisällissodan aikana Neuvostoliitto tasapainotteli tasavallan hallituksen ja kommunistien tukemisen välillä. Maailmansodassa Neuvostoliitto korvasi Japanin miehittäjävaltana Koillis-Kiinassa 1945. Neuvostoliitto painosti Kiinan tasavallan hallituksen tunnustamaan Mongolian itsenäisyyden vastineeksi Koillis-Kiinan miehityksen lopettamisesta. Neuvostoliiton kaksilla rattaila ajaminen paljastui 1946, kun maa ei luovuttanutkaan Koillis-Kiinaa tasavallan hallituksen joukoille vaan kommunisteille.

Kun kommunistit saivat koko

中國

Manner-Kiinan hallintaansa 1949, Neuvostoliitto tunnusti vasta-perustetun Kiinan kansantasavallan välittömästi. Neuvostoliitto lähetti Kiinaan eri alojen neuvonantajia ja asiantuntijoita. Lahjakkaita kiinalaisia nuoria lähetettiin opiskelemaan Neuvostoliittoon. Vastalahjaksi Kiina liittyi Korean sotaan eräänlaisena Neuvostoliiton sijaissotijana. Neuvostoliitosta tuli Kiinan ”isovelji”.

Vaikka Mao ei koskaan luottanut Staliniin, hän piti tätä poliittisena oppi-isänään. Neuvostoliiton irtautuminen Stalinin politiikasta päättikin Kiinan ja Neuvostoliiton ”ikuisen ystävyyden” 1961. Kiinan ja Venäjän rajalla sattui aseellinen välikohtaus 1969. Välikohtausta myötävaikuttanut siihen, että Kiina solmi diplomaattisuhteet Yhdysvaltojen kanssa 1979 ja otti talousuudistuksilleen mallia markkinatalousmaista.

Mihail Gorbatšovin vierailu Kiinaan 1989 antoi merkin suhteiden normalisoitumisesta. Sitten Neuvostoliitto hajosi. Naapurimaan siirtyminen kapitalismiin oli Kiinan kommunistiselle puolueelle ideologinen takaisku, mutta muutoin uudistunut Venäjä vaikutti aiempaa heikommalta ja harmittomammalta. Maiden välisen maarajan kiistanalaisuuksista päästiin sopimukseen 1991–2004.

Kiinan ja Venäjän poliittiset välit ovat lämmenneet uudelleen vasta Putinin valtakaudella. Kun Euroopan suuntaan lähentyminen kävi mahdottomaksi, Venäjä kääntyi itään. Kiinan ja Venäjän intressit yhdistyivät erityisesti energiasektorilla: Venäjä etsii kaasulleen markkinoita ja Kiina pyrkii monipuolistamaan energiantuontiaan. Lisäksi sekä Kiina että Venäjä kokevat Yhdysvaltojen uhkaavan itsemääräämisoikeuttaan.

Sirpaleinen kuva nyky-Venäjästä

Toimittaja **Xie Zhibai** on singapo-relaisessa *Lianhe zaobao* -lehdessä kuvannut kiinalaisten näkemyksiä Venäjästä jakamalla ne neljään ryhmään. Ensimmäistä edustavat vanhukset, joita saattaa nähdä ryhmämatkoilla Venäjällä veretämissä nuoruutensa muistoja vanhoja neuvostolauluja hoilaten. Heille Venäjä on edelleen rakas isovelji. Tämä nostalgikkojen ryhmä edustaa kiinalaisten pientä vähemmistöä, ja sen edustajien määrä pienenee koko ajan.

Toisen ryhmän silmissä venäläiset ovat halveksittuja ”hatunreuhkoja” tai arvaamattomia ”jääkarhuja”. Sen edustajat eivät voi antaa anteeksi Venäjän aiheuttamia nöyryytyksiä ja tuntevat usein suoranaista vihaa venäläisiä kohtaan. Tällaiset tunteet ovat olleet vallitsevina pitkään. Muis-

Mao ja Stalin juhlistamassa Stalinin syntymäpäiviä joulukuussa 1949.

Kuva: Helsingin Sanomat (public domain)

中國

Presidentti Vladimir Putin vieraili Pekingissä kesäkuussa 2018.

Kuva: kremlin.ru

tan itsekin, miten vahingoniloisia monet kiinalaiset olivat 1990-luvun alussa, kun ensimmäiset venäläiset prostituoidut saapuivat Kiinaan. Sitä pidettiin merkinä isoveljen täydellisestä alennustilasta. Siihen aikaan moni kiinalainen haaveili muutosta länteen ulkomaisen puolison turvin, ja itse vältin innokkaat kosijat kertomalla, että Suomi oli Neuvostoliiton rajanaapuri.

Kolmannessa ryhmässä, jonka edustajia on erityisesti nuorison keskuudessa, ”keisari Putinia” ihailaan vahvana johtajana. Samanlaista karismaa ja miehekkyyttä toivottaisiin Kiinankin johdolta. Kiinan ei kuitenkaan toivota ottavan mallia Putinin politiikasta, joka on vain syventänyt Venäjän takapajuisuutta niin taloudessa kuin yhteiskunnassakin.

Neljäs ryhmä on Xie Zhibain mukaan äänekkäin. Sen edustajat ovat lukeneet *Kolmen kuningaskunnan tarinansa* – Kiinan tunnetuimman historiallisen romaa-

nin – ja osaavat verrata muinaisia kolmea kilpakumppania Kiinaan, Yhdysvaltoihin ja Venäjään. Heidän mukaansa Kiinan ja Venäjän kannattaa yhdistää voimansa Yhdysvaltojen ylivalta-aseman vastustamiseksi. Tätä ajatusta tukee myös Kiinan virallinen media.

Isoveljestä rasittavaksi pikkuveljeksi

Olen itse hiljattain kysellyt kiinalaisilta tutkijoilta, miten he jaottelisivat kiinalaisten Venäjä-näkemykset. Tutkijoiden käsitykset mielipiteiden kirjosta olivat samankaltaisia, kuin Xie Zhibain. Kiinalaisten valta-enemmistö suhtautuu kuitenkin heidän mukaansa Venäjään ylenkatseellisen välinpitämättömästi. Entinen isoveli nähdään rasittavana pikkuveljenä, joka yrittää hyötyä Kiinan vaikutusvallasta, koska ei yksin pysty toimimaan Yhdysvaltojen vastavoimana.

Tutkijoiden mukaan kiinalaisten tiedot Venäjästä ovat hataria. Vaikka

Venäjän talouden todellisen heikkouden ymmärtää vain harva, moni on kuullut huonoista kokemuksista Venäjän kanssa tehtävästä kaupallisista yhteistyöhankkeista. Ne ovat kohdanneet paljon vaikeuksia venäläisen korruption vuoksi. Tämä heijastuu kadunmiesten näkemyksiin Venäjästä rikollisten maana.

Eräässä yliopistossa tehty julkaisematon kyselytutkimus paljastaa puolestaan, että vain hyvin harva opiskelija on koskaan katsonut venäläisen elokuvan tai kuunnellut venäläistä musiikkia. Venäläisestä kirjallisuudesta tunnetaan vain koulussa pakkoluetut klassikot. Opiskelijoiden ylivoimainen enemmistö ei ole koskaan harkinnut Venäjää vaihtoehtona ulkomaisten opintojen suorituspaikaksi.

Edes Venäjän rajamaakunnissa, kuten Heilongjiangissa, Venäjää ei nähdä samalla tavalla tärkeänä kumppanina kuin vaikka itäisessä Suomessa. Liian monet kesken jääneet hankkeet muistuttavat, että

中國

vaikka kiinalaisosapuoli tekisi oman osuutensa, venäläistoteutus usein viivästyy tai peruuntuu. Niinpä venäjän opiskelu ei ole Heilongjiangissa niin suosittua kuin voisi kuvitella. Englannin ohella koululaiset panostavat japanin ja korean opiskeluun.

Venäläisestä raudasta ei tule terästä

Yksi tapaamistani tutkijoista tiivisti kiinalaisnäkemys Venäjästä vanhaan sanontaan: ”Onhan se hittoa, kun ei raudasta tule terästä tekemälläkään.” Suomeksi saman ilmaisee – pari astetta karkeammin – sanonta, jossa puhutaan voissa paistamisesta. Kiina haluaisi Venäjän kehittyvän, mutta niin ei näytä tapahtuvan.

Kiinan poliittinen johto haluaa kuitenkin esittää Venäjän ystävänä ja yhteistyökumppanina. Euroopasta ja Yhdysvalloista katsottuna saattaa näyttää jopa siltä, että Kiina ja Venäjä ovat etenemässä kohti liittolaisuutta. Kiinan kansalta ei kuitenkaan heru juurikaan kannatusta liittolaisuudelle. Virallinen ystävyys ja kansalaisten epäluuloisuus ovat pahassa ristiriidassa. Tämän Kiinan johtokin joutuu ottamaan huomioon.

Jyrki Kallio

Kirjoittaja on käsitellyt aihetta myös Ulkopoliittisen instituutin lokakuussa 2018 ilmestyneessä julkaisussa ”Kiinalaisten syvä epäluulo Venäjää kohtaan: strateginen kumppanuus koskee vain maiden johtajia” (www.fiia.fi/julkaisu/kiinalaisten-syva-epaluulo-venajaa-kohtaan). Artikkelissa siteerattu Xie Zhibain kirjoitus ”Zhongguoren yanzhong de duomian Eluosi” on julkaistu *Lianhe zaobao* -lehdessä 12.5.2015 (www.zaobao.com.sg/special/zbo/commentary/story20150512-479246).

KIINALAISEN KULTTUURIN TÄYDELLISEN E

18. päivänä elokuuta 2015 myytti kiinalaisen kulttuurin täydellisestä erityisyydestä urkautui Suomen kansallisteatterin suurella näyttämöllä. Tapahtuma oli historiallinen, sillä myytin purkautuminen tapahtui samalla paikalla, missä myytti tavallaan oli melkein päivälleen kuusikymmentä vuotta aikaisemmin syntynyt.

Esiripun sulkeuduttua Kansallisteatterin näyttämöllä 9. päivänä syyskuuta 1955 kiinalaisen teatteriseurueen ensimmäisen esityksen jälkeen Suomessa oli loppuunmyydyn Kansallisteatterin yleisö järkyttävän mykistyneen vallassa. Yleisön tuntemuksia kuvaa *Työkansan sanomien* arvoste-

lija ”I.O.” pari päivää myöhemmin ilmestyneessä arviossaan seuraavasti:

Vuoden 1955 lehtiartio

”Ne tuhannet suomalaiset, jotka pääkaupungissamme ja muissa kaupungeissa tulevat lähipäivinä näkemään Kiinalaisen klassillisen oopperan yhtyeen esitykset, tulevat

中國

Kuva: Suomi-Kiina-seuran arkisto

ULTTUURIN ERITYISYYDEN MYYYTTI

varmasti yllättymään myönteisesti, sillä näyttämöllä katsojien eteen avautuva uusi ja kiehtova taide on monin verroin ihmeellisempää kuin ennakkoselostukset ja kuvaukset ovat luvanneet. Hämmästyä meidän ei tarvitse tuntematonta taidetta katsellessamme, hämmästyminen edellyttää omien taidekäsitystemme asettamista hämmästelyn yläpuolelle. Me voimme vain todeta tämän kiinalaisen oopperan toisenlaiseksi kuin omamme, ja yrittää sitä ymmärtää parhaan kykymme mukaan. Meidän ihailumme se tulee saamaan täydellisenä.”

Kuusikymmentä vuotta myöhemmin samassa paikassa oli esirippu sulkeutunut Wusheng Companyn Viimeinen taistelija -näytelmän esityksen jälkeen. Kahdenkymmenen suomalaisen näyttelijän ryhmä oli esittänyt kokonaisen kiinalaisen näytelmäklassikon loppuunmyydylle katsojalle.

Vuoden 2015 lehtiartio
20. päivänä elokuuta *Helsingin Sanomien* arvostelija **Jussi Tossavainen** kirjoitti lehdessä:

”Jos Wusheng Companyn edel-

linen Peking-ooppera Oikeamielinen kenraali karkotetaan oli tapaus, Juhlaviikoilla nähtävä Viimeinen taistelija on Tapaus.

Esiintyjäjoukko on kasvanut, ja yllätysnimineen sitä voisi kutsua lahjakkuusryppääksi. Tehdäänköhän Kiinan ulkopuolella Kiina-oopperaa muualla kuin Suomessa? Ainakaan yhtä tosissaan ja taidolla?

Hassusti oopperaksi nimetty taidemuoto vaatii monipuolista osaamista ja on luonteeltaan kokonaistaideteos jos mikä.

Lü Suosen ohjaama Viimeinen taistelija on yksi kuuluisimmista

中國

Wusheng Companyn Viimeinen taistelija -esitys Kansallisteatterissa elokuun 18. päivänä 2015.

Peking-oopperan taistelunäytelmistä. Pelkin miesroolein esitettävä teos keskittyy juuri taisteluun ja siihen valmistautumiseen.

Luonnollisesti siihen kuuluu akrobatiaa ja taistelua simuloivia kohtauksia.

Kaikki tehdään maskuliinisuudesta huolimatta hienostuneesti ja tyylielysti perinteisen Peking-oopperan tapaan. Ei verta näyttämölle. Vieraannuttamisesta **Brecht-kin** oli aikanaan vaikuttanut.

Loistavien **Antti Silvennoisen** ja **Elias Edströmin** perustaman Wusheng Companyn esitys tarjoaa kuitenkin pieniä yllätyksiä. Perinteisesti kiinalaisessa oopperassa näyttämö on pelkistetty, lavasteet viitteellisiä ja esitys tehdään täysissä valoissa. Tässä on tihennetty tunnelmaa visualisoinnilla, savulla

ja upeilla valojen ja heijastusten mystisellä maisemalla. Tekijänä tietysti valojen herra **Mikki Kunttu**.

Yllätysnimi on myös Peking-oopperassa debyyttinsä tekevä **Tero Saarinen**. Miehen taidot tunnetaan tanssijana ja koreografina, mutta tämä on hänelle uusi maailma.

Aasialaisuus on Saariselle tuttu tietysti butō-taustansa takia, mutta butō ja Peking-ooppera ovat suhteessa toisiinsa äärimatkoja.

Saارين selviää fyysisestä ilmaisusta oletetusti hienosti. Olemustaan hän kantaa ylipäällikön roolin vaatimalla ylhäisyydellä. Detaljit ovat hallussa, kuten vesihihojen ja asun liepeiden delikaatti käsittely. Lauluosuuden eli 'arian' hän jättää väliin, ja saamme ainoastaan lukea sen tekstityslaitteesta.

Ei ole suuri menetys. Karismas-

taan huolimatta Saarinen ei tähteile, vaan on luonteva osa ensembla.

Myytti on murrettu

Kuudessakymmenessä vuodessa vieras ja vain kiinalaisten hallitsema taidemuoto oli muuttunut suomalaisten taiteilijoiden hyvin esittämäksi ja itselleen sopivaksi muokkaamaksi teatteriesitykseksi. Myytti siitä, että vain kiinalainen näyttelijä kykenee esittämään peking-oopperaa, oli murrettu.

Veli Rosenberg

中國

Kiinan Datongin buddhalaisen luolan seinään kaiverrettuja pikku-Buddhia.

YHDELLÄ KARJAHDUKSELLA: MAALLIKKO PANGIN RUNOJA

Kuva: A. Niemi

Kuten olemme tämän lehden artikkelien kautta huomanneet, liittyy Kiinaan, kuten yleensäkin moniin kaukaisiin kulttuureihin, runsaasti erilaisia myyttejä. Joukkoon ei kuitenkaan lukeudu huhu kiinalaisen kirjallisuuden ja runouden rikkaasta ja monipuolisesta perinteestä. Tang-kauden buddhalaisiin teksteihin erikoistunut tutkija **Anu Niemi** kirjoittaa parhaillaan tutkimusta Tang-kauden puhekielisistä runokokoelmista. Niemen tutkimuskohteena ovat erityisesti kolmen Tang-kauden runoilijan **Pang Jushin**, **Wang Fanzhin** ja **Hanshanin** runokokoelmat. Niemen runokäännökset julkaistaan seuraavan kahden vuoden viimeisissä *Kiina sanoin ja kuvin* -numeroissa. Tässä artikkelissa julkaistaan Niemen juuri valmistuneet kahdeksan runokäännöstä maallikko Pangin runokokoelmasta.

Maallikko Pang (*Pang Jushi*, 龐居士) eli 700-luvun Kiinassa. Hänen buddhalais-henkiset runonsa kuuluvat Tang-kauden parhaimmiston. Pangin kokoelman kanssa samoihin aikoihin syntyivät kaksi muuta

puhekielistä runokokoelmaa, *Wang Fanzhi* 王梵志 ja *Hanshan* 寒山 (Kylmä vuori). Suomeksi on ilmentynyt **Pertti Seppälän** *Hanshan*-kokoelma, *Wang* on käännetty ranskaksi, mutta *Maallikko Pang*-kokoelma on jäänyt muutamaa

runoa lukuunottamatta kääntämättä ja osittain myös tutkimatta, niin lännessä kuin Kiinassakin.

Pangin kootut sanonnat on käännetty jo suomeksikin (*Pang jushi yulu, Noudan vettä ja kannan polttopuita: maallikko Pangin opetukset* (2018)), mutta 183 runoa sisältävään runokokoelmaan ei olla puututtu. Yhtenä syynä tähän voisi olla se, että runot ovat vaikeasti ymmärrettäviä, edellyttävät aika paljon taustatietoa, sisältävät opillista materiaalia, ja täten vaativat alaviitteitä ja huomioita. Runot eivät myöskään ole esteettisesti niin kauniita kuten esim. Hanshanin runot, eivätkä humoristisia ja iskeviä kuten brahmacarin (buddhalaisuuden harjoittaja) Wangin runot. Niissä esitellään buddhalaista oppia hyvinkin omintakeisesti ja ollaan usein vastaan perinteisiä käsitteitä sekä tapoja, joilla saarnata opillisuuksia.

Pangista kiertää monenlaisia tarinoita. Yksi tunnetuimmista on se, että eräänä päivänä Pang kasasi kaiken omaisuutensa lauttaan ja upotti sen. Kysyttäessä, miksi hän ei antanut tavaroitaan köyhille, hän sanoi ettei halua omaisuudesta johtuvaa taakkaa kenenkään muunkaan harteille.

Pangin runoissa kantavia teemoja ovat minättömyyden käsite, tyhjyys ja elämän hetkelisyys. Hyvin harvoista runoista löytyy huumoria, runot ovat vakavia ja runoilija tuntuu olevan tosissaan. Pang oli tunnettu siitä että hän tunsii henkilökohtaisesti monia Tang-kauden merkittäviä zen-mestareita. Sen lisäksi että hän eli maallikkona, kiersi hän kuitenkin luostareita tapaamassa ihmisiä. Pang oli Kiinan

中國

Vimalakirti: oivaltanut ja valaistunut maallikko joka väittelyissä voitti monia perinteisellä tavalla oppineita munkkeja.

Runot

1.
Kun väsyttää, oikaisee jalat ja nukkuu,
kun herää merkitykseen, laatii valaistuneen runon.
Runossa ei muuta aihetta kuin ohjata muita pois halusta ja typeryydestä.
Se, joka luopuu halusta, vihasta ja typeryydestä,
on todellakin Buddhan lapsi.
Harmeista vapaana kysyy mestarilta,
[vaikka] mielen kuninkaan tulisi itse tietää.

Halu, viha ja typeryyks ovat ns. kolme mielenmyrkyä. Mielenkuninkaalla viitataan valaistuneeseen miehen, joka hallitsee itseä.

2.
Olen tavallisen miehen ruumis, iloissani puhun sellaisuuden säveltä.
Luonnostani epäähne, annan tasavertaisesti almuja.
Tavallisen miehen teot ehdolliset, Buddhan viisaus ylittää elämän ja kuoleman.
Tehdä Buddha tai tehdä tavallisen mies,
kaikki tulee sinusta.

”Sellaisuus” eli *zhenru* (真如) on *zen*-teksteissä usein käytetty ilmaisu kuvaamaan perimmäistä todellisuutta, joka näyttäytyy suoraan ja vailla kiertoteitä. ”Ehdolliset” on alkutekstissä *youwei* (有為), sanasta sanaan ”olevainen”. *Youwei* on *wuwei* (無為) on jo taolaisuudestakin tuttu käsite, jonka suora suomennos olisi ”ei-teko”. *Wuwei* on myönteinen käsite. Teotoman teon periaate on tuttu mo-

nesta yhteydestä, mutta yleisimmin sillä kuitenkin viitataan siihen, että ihminen toimii niin, ettei toimista jää ”jälkiä”, ilman motivaatiota tai pyrkimyksiä. Taolaisesti sanottuna, pitää elää luonnonmukaisesti ja vailla kiinnikkeitä.

3.
Lukemalla suutria merkitys ymmärretään.
Kun merkitys on ymmärretty, aletaan harjoittaa.
Jos osaa opiskella tukeutumalla merkitykseen,
pääsee sisään Nirvanan portista.
Jos lukee suutria eikä ymmärrä merkitystä,
on parempi olla sokea kuin olla nähnyt paljon.
Kirjallisuus avaa laajat maat, mutta mieltä ei voi muokata.
Pelto pellolta ruohikkoa, mistäpä riisi kasvaa?

4.
On ihmisiä jotka eivät pidä minusta,
minäpä pidän heistä.
Avaan oven ja odotan ystävää,
ystävä ei saapunutkaan.
Mieli tietää kolmet opit,
maallinen ja opillinen eivät sovi yhteen.
Yksi pilleri parantaa monituiset sairaudet,
ei ole tarpeen käyttää monta reseptiä.

”Kolme oppia” ovat buddhalaisuudessa moraalisaännöt, meditaatio ja viisaus.

5.
Maltillinen mies iloitsee hiljaisuudesta,
alhaiselle on etiketti tärkeää.
Bodhisattvan mieli on esteetön,
näin myös tavallisen miehen joka ei tiedä sitä itse.
Buddha on muodottomuuden olemus,
miksi takertua muotoon?
Vaikka antaa mielen ymmärtää

asiat,
tämä ei estä muiden epäilyjä.
Aivan kuten janoinen joka juo;
itse tietää onko vesi kylmää vai kuumaa.

”Muodottomuus” on muodon ja täten pysyvyyden vastakohta.

6.
Varhain aamulla syön vetistä puuroa,
ruoan jälkeen [kerään] kaksi sylillistä puuta.
Saan ne myytyä ja [ostan] pari litraa riisiä,
niillä pidän yllä [maallista] ruumistani.
[Vaikka] ruumis ei näe nälkää,
tuli [silti] lähestyy,
rauhoiton muodosta vapaan olemukseni.
Rauhaisa henki on Buddha-maa,
tomu häviää sisältä ja ulkoa.
Tulipalossa perheen elanto tuhoutuu,
kaikista [perheenjäsenistä] tulee toimeettomia.

Tuli kuvaa buddhalaisuudessa elämän kulumista, kuin tuli kynttilässä, joka kuluu pikkuhiljaa. Tomu, tai pöly, on puolestaan metafora maallisille asioille.

7.
Kun sanon sinulle: etsi Tosi-periaatetta,
varas [sinussa] teeskentelee ettei kuule.
Kun saavutat elämäsi päätöksen,
mieli ja kieli ovat [vielä] toisistaan erossa.
Omaan elämäsi ei voi [toinen] osallistua,
rahalla palkkaisit [kaksois] olennon!
Lukemalla Buddhan oppia,
puolustat sitä mikä on tärkeintä.

Varkaina buddhalaisessa filosofiassa pidetään ihmisen kuutta aistia, joiden kautta aistiärsykkeet tulevat ”ihmisen sisään” kuin varkaat konsanaan.

中國

8.
Mielen kuningas ei ymmärrä,
kuinka olla luottamatta todelli-
seen viisauteen.
Yhdellä mestarin karjahduksella
pikkupetojen aivot halkeaa,
ja kohtaa ei-syntymän periaat-
teen.
Syntymättömyyden periaate on
avara,
ei-mieltä ei voi nähdä.
Ei ole sisäistä, ulkoista tai jotain
siltä väliltä,
ei ole elämää, kuolemaa tai
nirvanaa.
Kaikilla ilmiöillä ei ole asuin-
paikkaa,
kuljeskelen ympäriinsä, henki
rauhoituu itsestään

Millään ilmiöllä ei ole olemusta,
tallailen ympäriinsä ja henki
rauhoituu itsestään.

”Yhdellä karjauksella” (*yi hou* 一吼)
viitataan kuuluisan zen-mestarin **Rin-
zain** (kiinaksi **Linji Yixuan** 臨濟義
玄) muistiinpanoihin, joissa: ”Kun
mestari (Rinzai) karjahtaa yhden ker-
ran, pikkupetojen aivot halkeavat (*Shi-
zi yi hou yegan nao lie* 師子一吼野干
腦裂). ”Pikkupedoilla” lienee viitat-
tu opin harjoittajiin. Muinaiset zen-
mestarit olivat tunnettuja radikaaleista
opetusmetodeistaan, siksi tämä Rinzain
kuuluisaa ”karjahdus”. ”Syntymättö-
myyden (*wusheng* 無生) periaate” viit-
taa tosi-luonnon periaatteeseen, jonka

mukaan mieli on sekä syntymätön että
kuolematon, ja asettuu kaiken kaksi-
naisuuden toisalle puolen. ”Ei-mieli”
(*wuxin* 無心) on tosimieli, joka on
hämmäntyneiden ajatusten tuolla puo-
len. ”Itse” (*zi* 自) on keskeinen käsite
zen-buddhalaisuudessa. Sellaisissa sa-
napareissa kuten kuningas/orja, itse/
muut, isäntä/vieras puhutaan siitä, että
jokaisen on pohjimmiltaan ”itse” tie-
dettävä, ilman että tiedustelee muilta
tai luottaa muiden kokemukseen.

Anu Niemi

TAPAHTUMIA:

HELSINGISSÄ

Tiistailuennot:
Ti 22.1. klo 17:15–18:45
JANI KAULO:
Teollis- ja tekijänoikeuksien suojaaminen
Kiinassa
Lauttasaaren kirjasto

Kiinalainen uusivuosi
Ma 4.2. klo 16:00–20:00
Kansalaistori

JOENSUUSSA

Tiedot seuran verkkosivuilla

IISALMESSA

Hallituksen kokous
To 31.1.2019 klo 17:00
Kulttuurikeskuksen kahvila

Kiinalainen uusivuosi
Ti 5.2.2019 klo: 18:00
Vanha vesilaitos, Haukiniemi

JYVÄSKYLÄSSÄ

Taidebasaari
La 8.12.
Taidemuseo
Lisätietoja jäsenkirjeellä
ja osaston facebook-sivuilla:
facebook.com/suomikiinajyvaskyla

PORISSA

Taijitunteja
Ke klo 11:00–12:00
Kurssihinta 50 € / kertamaksu 5 €
Porin nuorisotalo

Lohikäärmeenkulkue
Ti 5.2.2019
Kulkea lähtee luikertelemaan pääkirjastolta
keskustan katuja pitkin.

Kiinalaisen uudenvuoden illallinen
Pe 8.2.2019
Juhlistetaan alkanutta Sian vuotta
Lisätietoja lähempänä tapahtumaa seuran
verkkosivuilta.

TAMPEREELLA

Kiinakerho
Pe 18.1.2018 alkaen
klo:16:30–17:30
Tiedustelut ja ilmoittautuminen:
kiinakerho@gmail.com

Kiinalainen uusivuosi
La 9.2.2019
Ravintola Lihuan
Lisätietoa: suomi.kiina.tre@gmail.com
www.facebook.com/suomi.kiina.tre/
www.suomikiinatampere.info

TURUSSA

Kiina-kulttuurikerho lapsille
jatkaa tammikuussa 2019

Kiinalainen uusivuosi
La 2.2.2018 klo 11:00 alkaen
Turun kaupunginkirjasto

Lisätietoja tapahtumista:
facebook.com/turukuina

ROVANIEMELLÄ

Tiedot seuran verkkosivuilla

SEURAN TAPAHTUMATIEDOT KOOTUSTI:
WWW.KIINASEURA.FI

中国春节庙会 Kiinalainen uusivuosi

Ma 4.2. klo 16–20, Kansalaistori

Lohikäärmeet ja leijonat tanssivat Kansalaistorilla ja Oodissa! Talvisessa juhlahumussa ovat mukana myös Pekingistä saapuvat taidokkaat esiintyjäryhmät sekä kiinalaiset uudenvuoden markkinat herkkukokuineen. Juhlan huipennuksena ilotulitukset paukkuvat Töölönlahdella. **Tervetuloa vastaanottamaan Sian vuotta!**

kiinalainenuusivuosi.fi

Isäntinä Helsingin ja Pekingin kaupungit, järjestäjinä Caisa ja Suomi-Kiina-seura

VAPAA PÄÄSY!